

går over til vann — får en den samme varmemengde tilbake igjen — varme blir avgitt eller frigjort, som en sier.

Stiger luften til værs og en får kondensasjon, vil det således bli frigjort varme. Denne varmemengde kommer den oppstigende luft selv til gode, slik at den blir noe oppvarmet, og i stedet for at luften blir avkjølt en grad pr. hundre meter, vil den bli avkjølt bare en halv grad for hver hundre meter den stiger.

Antar en at temperaturen i Trøndelag er 10 grader og at luften heves 800 meter og en får kondensasjon, vil temperaturen altså avta 4 grader, og ved vannskillet vil temperaturen i luften ha sunket til 6 grader.

Når luften så synker ned syd for vannskillet, vil temperaturen tige en grad pr. hundre meter — dvs. temperaturen øker med 8 grader, og luftens temperatur på Østlandet vil da ha steget til 4 grader.

Denne temperaturøkning som en luftmasse får når den passerer en fjellkjede, kalles for føneffekt. Det som karakteriserer den slags vind — fönvind — er at den er varm og tørr.

Når det gjelder den annen hovedværtype, karakterisert ved fra-ndsvind, så kan en benytte samme figur, hvis en bare bytter om avnene Trøndelag og Østlandet. Da blir det altså en syd-østlig iftstrøm over Syd-Norge, og luften vil stuves opp mot fjellene på øst-siden. Det blir da gjerne gråvær og regn på Østlandet, mens Trøndelag da nyter godt av fönvind — med tørt og varmt vær.

Vannskillet Dovre—Rørosfjellene danner således også et meget markert skille for været i Trøndelag og på Østlandet.

Denne samme le-virkning kan en også få på indre strøk av Trøndelag ved en syd-vestlig luftstrøm. Da er det gjerne Vestlandet, fjellene og kyststrøkene i Trøndelag som får sterk vind og nedbør, mens godværet er lokalisert til indre strøk av Trøndelag.

Dette er den vesentlige årsak til at det så ofte er så stor forskjell i været i ytre og indre strøk av Trøndelag.

RAGNHILD
og PER RENOLEN

„Suset från Tempeldalen“

eller århundrets våteste bryllupsreise

Bryllupet ble feiret på Væktarstua lørdag 13/8, og bryllupsreisen — i fjellet, selvsagt — ble tiltrådt dagen etter. Riktignok ikke før utpå ettermiddagen, og vi tilstår: i drosje, men en skal jo aldri ta det for hardt i starten. Følgelig begynte vi vår marsj fra Gjetbekken søndag ettermiddag, i lav kveldssol, som lofte riktig godt for dagene framover. Spirit'en var selvsagt på høyeste topp, gjensynet med de røde merkene var hjertelig, og vi syntes oppriktig synd på de store hopene av molteplukkere som vi møtte på floene innover mot Nedalen. Selv var vi bare innstilt på å la molter være molter, og riktig nyte denne — som vi syntes — eneste riktige form for bryllupsreise.

Solnedgangen fikk vi på Nea, akkurat da vi var i ferd med å «ro båten tilbake igjen». Kvelden her på Nedalen, både rundt hytta og inne i den, med den herlige peisestua og det hele, er jo så ofte beskrevet og besunget at det ingen grunn er til å gå nærmere inn på det her. Den *er* en ting som må oppleves, den *er* kort sagt vidunderlig ubeskrivelig.

Men morgenen etter — å du slette tid. Tåka hang tjukk som graut nedetter fjellsidene, og det lave skydekket var svært utett: det hadde begynt å regne, og ikke så det ut til å ville gi seg heller foreløpig. Vel, ikke noe å gjøre med det, bare å iføre seg alt en hadde av regntøy og sette kursen oppover mot Ekorndøra. Da vi hadde passert riksgrensen, kjørte vi hodet opp i tåkelaget, og dermed var det bare å gi seg vintervardingene i vold. Heldigvis er den god

Fjellbruden

Foto: Brudgommen

her oppe, og det kom godt med. Vi døpte siktbarheten til «sikt 1» og «sikt 2» etter som vi kunne se en eller to staker foran oss. Det forekom også at sikten var nede i null — det er en ganske merkelig følelse. Men av og til hender det at tåkelaget letter litt, som da vi sto oppe ved Ekorndøra og det formelig *hang* et fjell utover oss, helt plutselig, slik at vi begge satte i et rop av overraskelse.

Noen lengere hvilepause utendørs har en ingen glede av når en er gjennomvåt, derfor ble det bare 10 minutters stående kaffepause før oppstigningen til Ekornpasset begynte. Her oppe, i vel 1 300 m, tar vinden godt i slikt vær, men heldigvis hadde vi den i ryggen da vi dreide nordover og begynte nedturen mot Sylstationen.

Sylene selv fikk vi ikke den ære å se noe til, de hadde trukket seg tilbake i sin fotside tåkekappe. Men kan en ikke se fjellet, får

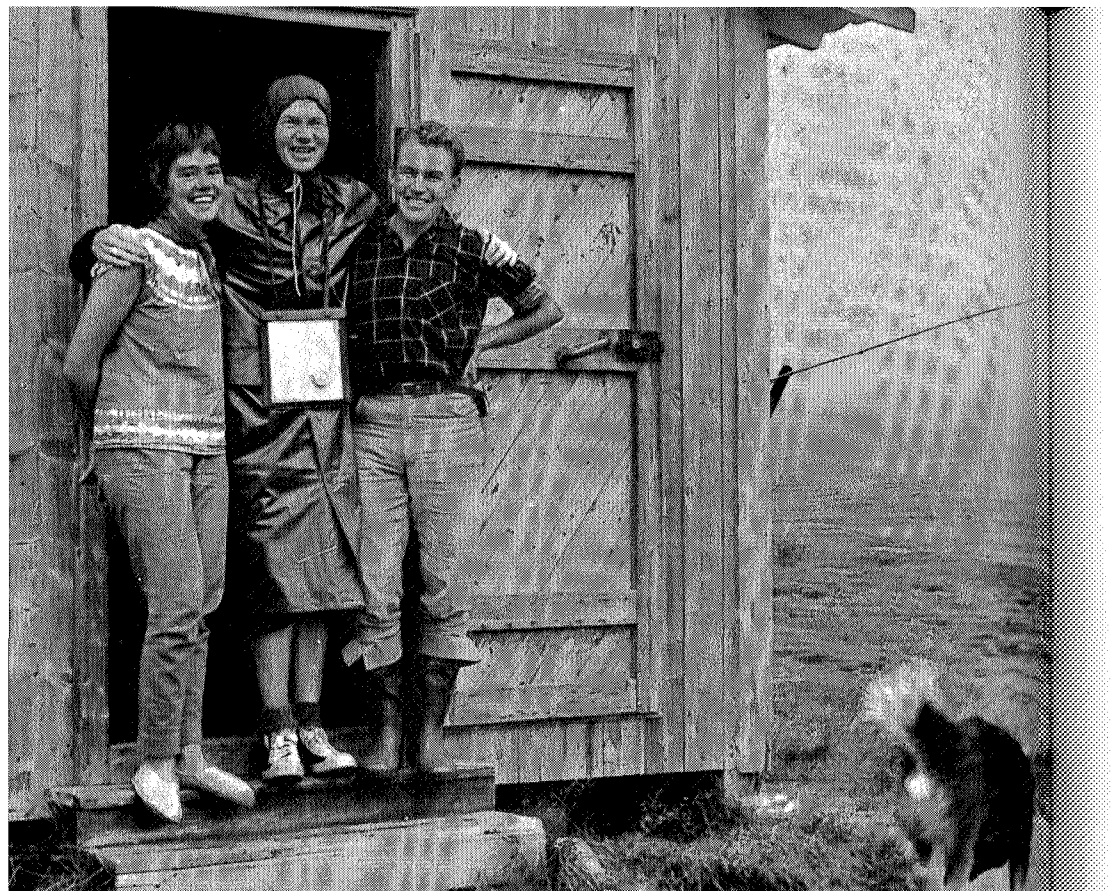
en nyte det på annet vis, lytte for eksempel. Den mektige symfonien som vinden skaper når den spiller opp for alvor, i uendelige variasjoner, er så visst ikke kjedelig. Nå skulle vi ifølge kartet ha Tempeldalen rett i vest, til venstre for oss. I fjor hadde vi gått her i gnistrende solskinn og beundret dette mektige fjellpartiet — som en veldig fjellsets katedral — begrenset av Storsola og Templet. Nå så vi ingen ting til den heller. Men vi *hørte* den! Her inne er det Ena-elven blir til, av et glitter av små fosser som henger som kvite bånd ned fra den evige snøen. Og nå skapte disse fossene i fellesskap et mektig brus, som nesten var fullgod erstatning for synet av det praktfulle panoramaet. Vi syntes det burde settes et noe bortimot svensk navn på fenomenet: Suset från Tempeldalen, — det smakte bra.

Likevel var det godt å komme fram til Sylstationen denne kvelden. Det kan jo være godt med litt hotell-komfort også til avveksling, selv om vi pleier slå oss på vårt patriotiske bryst og sammenlikne med våre TT-hytter vest for fjellene. Selvsagt kan ikke peisestua på Sylstationen måle seg med «våre» peisestuer, men det er utrolig hva som kan utrettes ved hjelp av en gitar samt et dusin hyggelige fjellvandrere. Og det fant vi her denne kvelden, i alle kategorier, fra vesle Kari, 8 år, som barskt gjennomførte voksne dagsmarsjer i styggværet, til blaserte stamgjester som diskuterte forskjellige måter å bestige Storsylen på. Samt alle oss andre — en riktig vellykket blanding!

Men Storsylen er ikke det høyeste fjellet i dette distriktet, det er jo Helagsfjellet, som ligger 2,5 mil lenger sør, og er 30 meter høyere. Dette fjellet hadde vi god lyst til å se nærmere på, og derfor gikk kursen mot Helags Fjällstation neste dag. Da var vi på forhånd blitt utstyrt med hver vår nye Syl-plombe, gratis denne gang, — «Sylarnas bröllopsgåva», som Brander sa det skulle være. Han satt forøvrig i en høyrøstet rikstelefon akkurat da vi dro i vei, — det siste vi hørte var: «Um, det regnar?! — Vatten!!»

Og det kunne vi underskrive — det rant ned. Etter ca. 50 m var vi gjennomvåte på beina, vinden hadde øket på noe, men tåka var like tett.

Det er et problem som naturligvis oppstår i slikt vær: Alle

Hos Eva og Pär-Torsten i Nya Sakristian

bekksikler blir til fossende elver, og blir mindre hyggelige å forsere. Det fikk vi erfare allerede etter en halv time, og siden gikk det slag i slag. Etter hvert som vi ble vant til dem, fant vi ut at den beste måten å komme over på, var å ta god fart, samt iføre seg en smule dødsforakt og plaske i vei rett uti, i fullt utstyr. En var jo likevel så våt på beina som en kunne bli.

Ruta Sylstationen—Helags går i lett, pent terreng, svakt nedover den første halvparten. Gått ca. 2 timer, støtte vi på telefonlinjen, som står her som et malapropos midt i ville fjellet, milevis fra folk. Selv ikke en telefonboks mangler! Den tjener samtidig som «vindskydd», og det er ikke dumt å ha sånn midtveis, spesielt da i dårlig vær. Her smakte kaffen godt, men det gjaldt jo å holde seg i bevegelse, så rasten ble ikke lang.

To Trondheims-damer som hadde «ligget bak oss i løypa» før vindskyddet, hadde distansert oss, men vi nådde dem igjen ca. 1 time før Helags. De prøvde å ta motet fra så vel seg selv som oss ved å fortelle om et par riktig svære elver som vi snart måtte over, så det var jo med blandede følelser vi dro fra dem igjen. Vi plasket da også ganske riktig over et par bekker like etterpå, men plutselig var vi framme ved Helags Fjällstation, uten å ha sett noe til elvene. Senere på kvelden fikk vi riktig nok dramatiske beskrivelser både om svømming og verre ting, så vi hadde åpenbart vært heldige med å finne vadested.

Neste morgen så vi akkurat like lite til Helagsfjellet, som ifølge før nevnte kart skulle ligge like innpå oss nå. Sikten var bra i lavlandet, men skydekket var uhyggelig lavt. Noen bestigning var derfor ikke til å tenke på, så vi tok like godt sikte på å ta neste etappe med en gang: Sør over Helagsskaftet, og deretter dreie vestover ned til Sylsjøen, sør om denne og fram til Sylsjødammen, — ca. 32 km.

Langs den gamle pilegrimsveien nedover mot Sylsjøen fikk vi et aldri så lite gløtt av fjell også: Predikstolens mektige silhuett kunne skimtes inne i tåka til høyre. Om det hadde vært klarvær! Nede ved «Nya Sakristian» fikk vi en meget behagelig overraskelse: Det var folk der, og vi ble buden inn på hyggelig og kjærkommen kaffepause hos Eva og Pär-Torsten — svensk-samer med bister finnehund (som viste seg å være snill), skrattende transistor-radio på bordet, og herlig sterk kaffe — fra fineste porselenskopper! Dette gav krefter til neste etappe fram til Kloppanåstugan, som ligger omtrent midtveis på Sylsjøen, på sørsiden. Den sto ulåst, og vi hadde fått lov til å gå inn der, fyre opp og innrette oss som vi ville. Vi tok derfor en god og lang hovedrast der, før vi tok fatt på siste biten fram til dammen. Det regnet fremdeles trutt og jamt, sikten var nede i 0,5 over Gråvålen, og Biskopsån var uhyggelig kald, men vi kom da fram i god form til damvokterboligen. Der ble vi godt mottatt mens vi ventet på bil ned til Væktarstua. Da vi ikke har lov til å drive tekstreklame, kan vi dessverre ikke fortelle om den hjertelige mottakelsen vi fikk hos fru Martine, da vi endelig kom ned i halv ti-tiden.

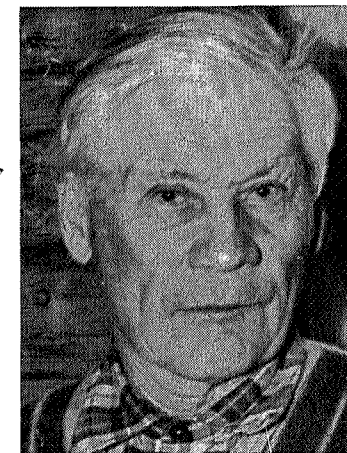
Ja, bryllupsreisen var altså slutt — turen var gjennomført stort sett etter planen, selv om været ikke just hadde vært det aller beste. Noen fjell hadde vi ikke sett, så en tving som landskapsfotografering hadde vi vært lykkelig avskåret fra å drive med. Og våte på beina hadde vi vært i 3 døgn. Men at ingen har hatt en finere bryllupsreise enn vår, er vi jo selvsakt overbevist om.

Vi vil også få slå et slag for den svenske delen av Syl-traktene — la gå at det kanskje er kjetterisk i en TT-årbok å drive reklame for turer i Sverige. Men det er da synd at vi skal stoppe ved en linje på kartet, når det herlige terrenget fortsetter også på den andre siden? Og Sylsjøen er nå liksom «vår» sjø da — vi føler oss i slekt med terrenget innover der. Det har jo vært norsk en gang også — —.

En har av og til inntrykk av at det er blitt god tone blant norske Syl-turister å klage over maten på de svenske hyttene. Dette er galt, etter vår mening. Om ikke Ola Nordmann får sine daglige kjøttkaker, må det da gå an å ete seg mett for det? Og tenk for eksempel på én viktig ting: Svenskene har sild! Det er og blir synd og skam at vi som bor i sild-landet Norge, må over til Sverige for å få skikkelig sild.

Når vi driver slik og går mellom de svenske hyttene, må vi naturligvis ha lov til å drive litt Norges-reklame til gjengjeld. Vi roser oss i vårt stille sinn over iallfall én ny, varm TT-venn som vi «vervet» på denne måten. «Men som Kipling sa: — — —» osv.

MINNEORD

Den 27. september ble Elias Brandtfield gravlagt ved Tydal kirke. Bjørkeliene flammet i høstens mange farger, fjellet hadde kledd seg i den første nysne, og over det hele strålte sol fra en skyfri himmel — en forsonende vakker høstdag.

Mange fulgte ham på hans siste ferd — både samer og bumenn. Det viste at han hadde mange venner, og det på begge sider av riksgrensen.

Med Elias gikk en av TT's beste venner og hjelpere bort. Det vet de som har hatt noen befatning med fjellvandring her nord å gjøre. Alltid var han villig til å gi råd om ruter, og ofte hjalp han i de spesielle forhold som kan oppstå i fjellet.

I mange år hadde han bodd inne ved Fiskåa i sin vakre heim, Essandheim, under Sylene. Erfaring hadde lært ham hva uvær kan være i disse mektige omgivelser. Men han hadde også lært fjellet å kjenne fra en annen side — når mild sommerbris strøk bortover liene, bjørk og pors duftet og livet var skjønt å leve.

Når fisken vaket og været var laglig, traff du sikrest Elias ute på Essandsjøen — den som i mange år har gitt fotvandrerne på Stor-Erikvollen, Nedalen og Blåhammarstugan en smak av fjellkost. Sin reindrift var han meget interessert i og hadde god hjelp til dette av sine sønner.

For de utallige fjellvandrere som hadde den glede å få hilse på Elias og hans hustru Ida i deres vakre, idylliske heim, vil savnet av Elias bli stort. For Turistforeningen var han en trofast hjelper, og det vil sårt merkes nå når han for alltid er borte.

Vi lyser fred over hans minne.

Magne Haave.